

B3W BENADRUKT “ EEN VROEGE INZAAI VAN VANGGEWASSEN LEIDT TOT EEN HOGERE OPNAME”

Nu de vroege aardappelen, granen en sommige groenten het veld verlaten, wordt het hoog tijd om werk te maken van de inzaai van vanggewassen. Een vanggewas is een teelt bedoeld om de reststikstof in het najaar op te vangen en vast te houden, om zo het nitraatgehalte in de bodem te doen dalen en stikstofverliezen te vermijden. In het najaar is deze teelt ook een groenbedekker omdat ze de bodem bedekt en het risico op erosie en dichtslaan (verslemping) vermindert. Wanneer het vanggewas in het voorjaar ondergewerkt wordt, dan is het ook een groenbemester aangezien ze de opgenomen nutriënten terug vrijstellen voor de volgende teelt. De inzaai van vanggewassen gebeurt best zo snel mogelijk, want ook vanggewassen houden van de nazomer. Hoe vroeger je vanggewassen inzaait, hoe meer stikstof ze kunnen vangen en hoe meer organische stof ze kunnen aanleveren aan de bodem.

Vanggewassen zaai je tijdig in voor een maximale stikstofopname

De totale opname van stikstof door het vanggewas hangt in grote mate af van het zaaitijdstip. Hoe vroeger je inzaait, hoe meer stikstof opgenomen kan worden door het gewas. Zo kan bijvoorbeeld gele mosterd tot 3 keer meer stikstof opnemen bij een inzaai op 15 augustus ten opzichte van een zaai op 15 september. Een indicatie voor de stikstofopname door een vanggewas wordt weergegeven in onderstaande tabel, ook hier is het onderscheid tussen een slecht en goed ontwikkeld vanggewas heel duidelijk, deze ontwikkeling wordt heel sterk bepaald door het zaaitijdstip.

Tabel 1: Stikstofopname door groenbemers uitgezaaid in het najaar (in kg N/ha). (Bron: Praktijkids bemesting suikerbieten; resultaten van dit demoproject)

	Ontwikkeling groenbemester		
	slecht	normaal	goed
Bladrijke groenbemers	30 – 50	50 – 70	70 – 90
Grasachtige groenbemers	20 – 40	40 – 60	60 – 80
Vlinderbloemige groenbemers	30 – 50	50 – 75	75 – 100

Een ander voordeel van een vroege inzaai van het vanggewas is dat de minimale zaaidichtheid aangehouden kan worden. Bij een latere inzaai is een iets hogere zaaihoeveelheid aan te raden om eenzelfde stikstofopname

Tabel 2: Vangewassen met hun zaaitijdstip, vortgevoeligheid, hoeveelheid zaad en kost per hectare. (Bron: Naar Geudens, K., Van de Ven, G., Latré, J., Haesaert, G., & Wambackq, E. (2018). Meer groenbedekker, meer mais)

	zaad kg/ha	zaaitijdstip					vorst- gevoelig- heid	kost euro/ha
		jun	jul	aug	sept	okt		
rogge	100 - 150							61
triticale	100 - 180							64
haver	50 - 100							53
japanse haver	60							138
italiaans raaigras	20 - 35							38
engels raaigras	15 - 25							74
westerwolds raaigras	30-45							53
bladkool	10							25
winterbladkool	10							25
bladrammenas	20 - 30							80
gele mosterd	15 - 20							38
facelia	6 - 14							90
witte klaver	7							63
rode klaver	10 - 20							98
wikke	90 - 125							176
herik	6 - 8							117

De vanggewassen die je inzaait om te voldoen aan MAP 6 mogen geen vlinderbloemige soorten bevatten (uitzondering is grasklaver) en hoeven geen mengsels te zijn. Groenbedekkers die je inzaait om te voldoen aan het ecologisch aandachtsgebied (EAG) moeten wel een mengsel zijn van minstens 2 soorten.

Vanggewassen verhogen ook de weerbaarheid van de bodem

Landbouwer Stijn Dewulf vertelde tijdens één van de thematische uitwisselingsmomenten van B3W dat hij na de hoofdteelt zo vlug mogelijk zijn vanggewas inzaait. Dit om een goede gewasontwikkeling mogelijk te maken en zoveel mogelijk stikstof te capteren, maar ook omdat hij de bodem ten alle tijde wil bedekken. Het bedekt houden van de bodem is beter tegen erosie, houdt stikstof vast, verlaagt de onkruiddruk, en draagt bij aan een

////////////////////////////////////

opbouw van het koolstofgehalte van de bodem. Hiervoor kiest hij vaak voor een “soortenrijk” mengsel van groenbedekkers.

Het koolstofgehalte is voor Stijn een zeer belangrijke factor binnen de bodem aangezien het bijdraagt aan de bodemkwaliteit. De organische stof is een voedingsbodem voor het bodemleven, hetgeen een goede verhouding van bodemdeeltjes, water en lucht in de bodem bevordert. De organische stof draagt ook bij tot het waterhoudend vermogen van de bodem, waardoor het natuurlijk waterbeheer van de bodem verbetert, zowel in droge als in natte periodes. Verder draagt organische stof bij tot een buffer voor voedingselementen. Dit alles is van belang voor de gewasopbrengsten, en heeft ook als voordeel dat er minder externe inputs nodig zijn, omdat de bodem weerbaarder is. Landbouwer Stijn besluit het volgende: *“Hoe ruimer de groeiperiode van de vanggewassen, hoe beter voor de bodem en zijn bedrijf”*.

Soortenrijke mengsels hebben veel voordelen

Het gebruik van een mengsel van vanggewassen zal de gunstige eigenschappen van ieder type met elkaar combineren, vertelt Stijn. Hij kiest voor soortenrijke samenstellingen van soms zeven tot acht soorten. Een bladrammenas zal diep gaan wortelen en eventueel storende bodemlagen gaan open breken, vlas daarentegen heeft een zeer uitgebreid stelsel van lange smalle wortels, facelia heeft dan weer een dicht en meer oppervlakkig wortelpatroon, Beworteling op verschillende niveaus in de bodem heeft als voordeel nutriënten uit verschillende lagen te kunnen opnemen en de impact van verdichte lagen te milderen. Je kan er bijvoorbeeld ook voor kiezen om een droogtegevoelig met een minder droogtegevoelig vanggewas te combineren of om een vorstgevoelige met een minder of niet vorstgevoelige groenbedekker te combineren. Dit laatste kan eventueel verlies van gevangen stikstof in de winter, ten gevolge van het afvriezen van een vanggewas, tegengaan.

Vanggewassen helpen je om je perceel te leren kennen. Je kan bijvoorbeeld bodemproblemen ontdekken door de groei van de vanggewassen op te volgen. Zo zijn facelia en gele mosterd gevoelig voor structuurschade, en kunnen de sporeisporen in tarwe of aardappelen, of andere zones met een slechte bodemstructuur, zichtbaar worden door een verminderde gewasontwikkeling op deze plaatsen. Benut de vanggewassen dus ook om de bodem van de percelen beter te leren kennen en zo gericht actie te ondernemen!

Hou bij de keuze van je vanggewas reeds rekening met zijn functie als groenbemester. Bij het inwerken van een vanggewas in de bodem in het voorjaar, wordt het vanggewas een groenbemester. Om dit zo goed mogelijk te benutten, moet bij de keuze van het vanggewas in de zomer/ het najaar reeds rekening gehouden worden met de volgteelt in het voorjaar. Hierbij zal de snelheid van stikstofvrijstelling uit het gewas enerzijds, en de stikstofopname van de volgteelt anderzijds, van belang zijn. Enkel als de stikstofvrijstelling van het vanggewas en de stikstofopname door de volgteelt samen vallen, kunnen we spreken van een goede groenbemester.

Algemeen is het zo dat de grasachtige groenbedekkers (gras, snijrogge, Japanse haver) een tragere stikstofvrijstelling hebben door hun hogere C/N-verhouding (koolstof/stikstof). Deze vanggewassen worden dus best tijdig ingewerkt, indien mogelijk reeds een 4-8-tal weken voor het zaaien of planten van de volgteelt (men moet wel rekening houden met de verplichte aanhoudingstermijn). Een volgteelt zoals prei of knolselder die in de beginperiode weinig stikstof nodig heeft, en die tot laat in het jaar stikstof opneemt, is ideaal om de vrijstelling van stikstof uit deze koolstofrijke groenbemesters maximaal te benutten.

